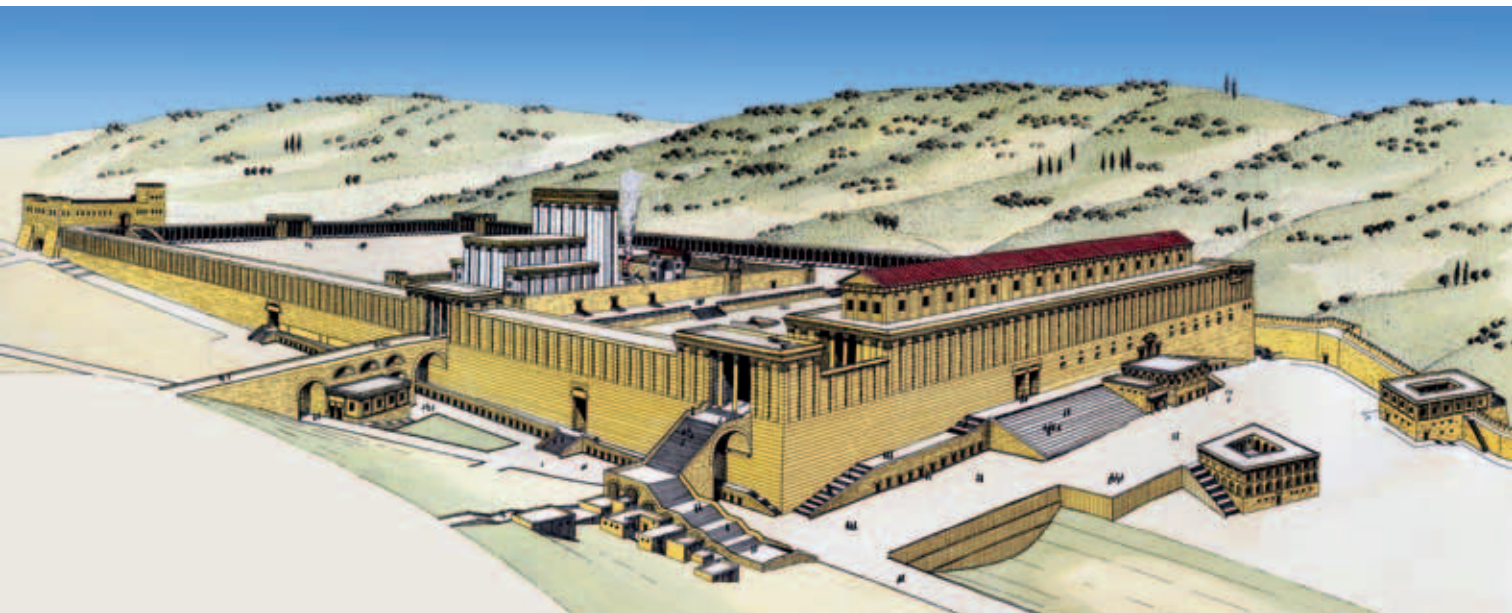

Messianske fristelser i Jerusalem

på templets tinde

Denne tegning viser tempelpladsen set fra Jerusalems vestlige bydel med Oliebjerget i baggrunden. Siden det 5. århundrede har kirkens tradition placeret templets tinde ved det sydøstlige hjørne ud mod Kedron dalen (længst til højre på tegningen). I denne artikel argumenteres der for, at templets tinde var ved det sydvestlige hjørne, der vendte ind mod byen (forrest i billedet) og var det perfekte sted at henvende sig til en stor folkemængde. © Leen Ritmeyer.

Af lektor på Menighedsfakultetet og redaktør af TEL,
Morten Høring Jensen

Jesu fristelse kaldes ofte 'fristelsen i ørkenen'. Den kunne dog lige så godt hedde 'fristelsen i Jerusalem', da en af fristelserne fandt sted på "templets tinde". Et arkæologisk fund kaster lys over, hvor templets tinde var og viser os, hvad fristelsen egentlig handlede om.

SENSATIONELLE UDGRAVNINGER

Nogle af de mest sensationelle udgravninger i Israel er dem, der blev foretaget i kølvandet på seksdageskrigen i 1967 ved tempelpladsens sydvestlige hjørne. Lag på lag har arkæologerne gravet sig ned, så vi nu nærmest som i en tidslomme kan få et glimt af, hvordan Herodes den Stores Jerusalem så ud.

Blandt de mange bemærkelsesværdige fund rager en flot indskrift højt op. Den blev fundet næsten ud for tempelpladsens sydvestlige hjørne og var oprindeligt indgraveret på en af de sten, der dannede rækværk øverst på muren.

Desværre mangler den sidste del af indskriften. Enten knækkede stenen, da tempelmuren blev væltet efter Jerusalems indtagelse i år 70, eller også blev den ved et sort uheld hugget over, da englænderen Charles Warren i 1867 gravede en skakt ned netop på dette sted.

Bogstaverne er smukke og tydelige. På den del, der er tilbage, står: "Til hornblæsningsstedet for ..."

Hvordan man skal udfylde den manglende del, er der lidt forskellige bud på. Én teori er: "Til hornblæsningsstedet for ... præsterne". En anden "... for templet". →

En tredje "... for at annoncere" og endelig en fjerde "... for at adskille mellem hellig og almindelig tid". Den mest accepterede oversættelse er: "Til hornblæsningsstedet for at annoncere".

I alle tilfælde har vi at gøre med et særligt sted. Det sted, hvor præsterne blæste i trompet, når noget skulle annonceres for byens indbyggere.

Sådan forestiller en kunstner sig, at det så ud, når præsterne blæste i trompet fra templets tinde. © Leen Ritmeyer.

BLIV ABONNENT PÅ

Ordet & israel

- Aktuelt nyt fra Israel
- De bibelske profetier
- Messianske jøder
- Bibelens jødiske baggrund

Resten af 2010: GRATIS

For unge: gratis indtil du fylder 26 år!

kontor@ordetogisrael.dk • Tlf.: 86 98 79 12

www.ordetogisrael.dk

HORNBLÆSNING I JERUSALEM SOM BYENS LYSTAVLE

Det var nemlig præsternes ansvar og opgave at gøre byen og hele landet opmærksom på, hvornår dagen begyndte og sluttede, og ikke mindst, hvornår sabbatten begyndte og endte.

Josefus fortæller os helt præcist om et sted ud for den nedre bydel, hvor præsterne gik op på taget af søjlegangene rundt omkring tempelpladsen for at annoncere sabbattens indtræden (Den jødiske Krig 4.582). Efter al sandsynlighed er det netop dette sted, vi nu kan lokalisere.

Dette sydvestlige hjørne er samtidig det, der er tættest på byens hjerte. Herfra ville det meste af Jerusalem kunne høre trompetstødene. Det var herfra man annoncerede vigtige meddelelser. Det var her byens 'lystavle' var.

De fleste trompetstød var forventelige. Nu begyndte eller sluttede dagen osv. Men hvis der blev blæst i trompet uden for disse tidspunkter, ville det alarmere byens befolkning, og den store åbne plads neden for hjørnet ville hurtigt blive fyldt af nysgerrige.

Hornblæsningsstedet var altså den perfekte ramme for proklamation af noget nyt i Jerusalem og således også det perfekte sted for annonceringen af en ny Messias-kandidat!

MESSIANSKE FRISTELSER

Det er netop det, der sker under "fristelsen i ørkenen", der i virkeligheden lige så godt kunne kaldes "fristelsen i Jerusalem", da den sidste fristelse ifølge Lukasevangeliets kronologi foregår på "templets tinde".

En afgørende ting ved alle tre fristelser er, at selvom de på overfladen rummer almindelige menneskelige fristelser som sult og magt, så rammer de dybt ned i centrale løfter om Messias i GT.

Som vi skal se nu, og som hornblæsningsstenen i Jerusalem hjælper os til at forstå, så fristes Jesus ikke til ikke at blive Messias. Det er netop det, han fristes til. Fristelserne er messianske fristelser!

STEN TIL BRØD

Den første fristelse falder i forlængelse af de 40 dages faste, hvorefter Djævelen siger til Jesus: "Hvis du er Guds søn, så sig, at stenene her skal blive til brød" (Matt 4,3). På overfladen kan man forstå fristelsen som et menneskeligt behov for at blive mættet.

Men allerede de 40 dage leder tanken hen på Moses, der også fastede 40 dage på Sinaj bjerg (2 Mos 34,28). Moses var jo netop den, der skaffede folket brød i ørkenen, og en af de vigtigste Messiasprofetier i GT går på Moses, som siger til folket: "Herren din Gud vil af din midte lade en profet som mig fremstå for dig, en af dine egne; ham skal I adlyde" (5 Mos 18,15).

Derfor ventede mange jøder også, at den kommende Messias vil gøre nogle af de samme tegn som Moses, og da Jesus senere giver folket brød at spise, vil nogle straks gøre ham til konge (Joh 6,14-15).

Tre messianske fristelser

1. Sten til brød som den nye Moses (Luk 4,3, jf. 5 Mos 18,15).
2. Arve jorden som den nye Davidskonge (Luk 4,6, jf. Sl 2,8; 72,8; Es 49,6).
3. Anerkendes i Jerusalem som Messias (Luk 4,9, jf. Es 28,16; Sl 14,7).

En stor åben plads omgav tempelpladsen ved det sydvestlige hjørne. Mod syd var den ældste bydel, Davidsbyen, og mod vest den nye bydel opført under hasmonæerne og Herodes. Stedet var ideelt til at samle byens befolkning til annoncering af vigtige nyheder. Modellen her er fra Jerusalems bymuseum på citadellet. Foto: Morten Hørnig Jensen.

ALLE VERDENS RIGER

Den anden fristelse foregår ifølge Lukas på et højt bjerg. Fristeren viser Jesus alle verdens riger og tilbyder ham al denne magt og herlighed, hvis blot Jesus vil kaste sig ned og tilbede ham.

Hornblæsningsstenen var oprindeligt en del af gelænderet øverst på tempelmuren. Selve stenen er den originale, mens indskriften er en genpart. Den originale indskrift opbevares på Israels Museum. Foto: Morten Hørnig Jensen.

På overfladen kan man forstå fristelsen som almindelig magtbegær, men igen er den dybt rodfæstet i GT's profetier om Messias. Salme 2,8 taler om, at Guds søn skal have "folkene som ejendom og den vide jord som arvelod". Salme 72,8 siger, at der skal komme en konge, som skal "herske fra hav til hav og fra floden til jordens ender".

At eje alle verdens riger var intet mindre end et Messiaskeendetegn. Jesus tilbydes altså en genvej til opfyldelsen af sin messianske gerning.

ELASTIKSPRING FRA TEMPLETS TINDE?

Den tredje fristelse i Lukas' version (den anden hos Matthæus) foregår i Jerusalem, hvor Djævelen stiller Jesus på templets tinde og frister ham til at kaste sig ud og lade engle gribe sig. Endnu engang citerer han et løfte i GT. Denne gang fra Salme 91 om, at engle vil sørge for, at han ikke støder sin fod på nogen sten (Luk 4,10-11).

Hvad skal vi lægge i denne fristelse? Er det en test på, om Jesus er modig nok

til et 'elastikspring', eller ligger der igen en dybere messiansk fristelse bagved?

HVOR VAR TEMPLETS TINDE?

Svaret på det hænger sammen med, hvor vi kan lokalisere templets tinde, og om vi kan forbinde den med hornblæsningsstenen. Ifølge vores skriftlige kilder skal vi lede efter et sted med tre kendetegn.

For det første skal det i sagens natur være et højt sted, man kan springe ud fra.

For det andet skal det være et sted i tempelkomplekset, men ikke nødvendigvis et sted på selve tempelbygningen, der rummede Det Hellige og Allerhelligste. Det ord, der er brugt for "tempel", er nemlig ikke det snævre ord, der alene betegner tempelbygningen, men det ord, der blev brugt om hele komplekset med forgårde og søjlehaller.

Endelig ved vi, at templets tinde var et tydeligt sted, hvorfra man kunne ses, og folket kunne tiltales. Det indtryk får man i hvert fald fra den kristne forfatter fra det andet århundrede, Hegesip, der fortæller, hvordan Jesu bror Jakob blev slået →

Lag på lag har arkæologer siden 1968 gravet sig ned igennem århundrederne. Ved et besøg i dag går man på Herodes den Stores fortov rundt om tempelmurene og fornemmer, hvor mægtigt et bygningsværk templet var. Foto: Morten Hørnig Jensen.

ihjel af folkets ledere kort før år 70. Rygterne om Jesu opstandelse havde skabt uro i befolkningen. Jakob blev derfor bedt om at tiltale folket fra templets tinde og skabe ro. Men i stedet styrtede de ham ned.

Har vi et sted, der matcher disse tre kenetegn? I kirkens tradition har man siden det 5. århundrede peget på et andet sted: det sydøstlige hjørne ud mod Kedrondalen. Der byggede kejserinde Eudokia en lille helligdom til minde om fristelsen. Når hun valgte dette sted hang det sammen med, at det var her, den delvist nedrevne tempelmur stod højest på dette tidspunkt. På Jesu tid var der ifølge eksperten Leen Ritmeyer 43 meter ned. Men selvom det var højt, så var det ikke et særligt tydeligt sted, da det vendte ud mod Kedrondalen og Olibjergtet. Altså væk fra selve byen.

Et andet forslag er, at templets tinde var et af hjørnene på taget på selve tempelbygningen. Selv om det er et bedre forslag, er det heller ikke sandsynligt. Folkets ledere ville næppe styrte Jakob i døden fra selve tempelbygningen og ned i præsternes forgård.

Pilen peger derimod mod det sydvestlige hjørne: Dette hjørne var også på Jesu tid højt; ifølge Leen Ritmeyer 42 meter og altså kun én meter lavere end hjørnet ud mod øst. Det var også en del af det store

tempelkompleks. Men frem for alt var det et tydeligt sted. Neden for det havde Herodes skabt en stor åben plads, der kunne rumme mange tusinde mennesker. Med god grund var det her, man lod blæse i trompet, hvis noget skulle bekendtgøres.

Selv om det ikke kan endeligt godtgøres, så tyder meget altså på, at "hornblæsningsstedet" også var kendt som "templets tinde".

OPHØJELSE OG FANFARE PÅ TEMPLETS TINDE

Det egentlige i den tredje fristelse bliver dermed tydeligt: Jesus fristes til at lade trompeterne blæse foran sig; til at samle Jerusalems befolkning for sine føder; og til at lade sig ophøje og hylde som konge og Messias over Jerusalem med templets tinde som tronstol!

En Messias skal jo anerkendes i Jerusalem, som Jesu brødre tørt minder ham om (Joh 7,3-5), og befrieren skal komme fra Zion (Rom 11,26). Intet sted ville Jesus nemmere kunne vise sig for verden som en messias i al herlighed og magt.

En senere jødisk tradition i den rabbiniske tekst Pesiqta Rabbati bekræfter denne forventning: "Vores lærer har sagt: Når kongen, Messias, åbenbares, så kommer han og står på taget af templet. Så vil han forkynde for israelitterne og sige: 'I arme, jeres forløsningstid er nu kommet ...'"

EN SENERE OPHØJELSE

Jesus fristes altså ikke til ikke at blive Messias. Messiasanerkendelsen lå lige til højrebænet og trillede næsten i mål af sig selv på templets tinde. Selv Djævelens ordvalg, "hvis du er Guds søn", er snarere en konstatering end en prøve, der lige så godt kunne oversættes: "Da du er Guds søn".

Fristelsen i Jerusalem er en Messiasfristelse!

Trods det afviser Jesus tilbuddet og ender med en anden ophøjelse på en høj lidt uden for byen. For mange – hvis ikke alle – jøder var synet af Jesus ophøjet på et kors det sikre tegn på, at han var en fejlslagen Messias. I skuffelse går f.eks. to af disciplene væk fra Jerusalem og beklager sig til en fremmed over deres brudte forhåbninger om "ham, der skulle forløse Israel" (Luk 24,21).

Jesus blev aldrig 'folkets Messias', der skaffede ét folk fred, ved at slå et andet – romerne – ihjel. I stedet er det NTs vidnesbyrd, at han skaffede fred med Gud gennem den forbandede ophøjelse på korset. Som i et langt jubelråb genlyder overraskelsen efter opstandelsen: "Jesus er Messias" (Joh 20,31; ApG 9,22; 18,5,28 mv.).

Nok forbandet – men ikke fejlslagen.

En jødisk dreng gør sig klar til at fejre konfirmation ved Grædemuren ved at blæse i shofarhorn. Det sydvestlige hjørne af tempelpladsen med templets tinde ses i baggrunden. Foto: Morten Hørnig Jensen.